

Landskap: SkåneUpptecknare: Bernadti Bengtsson, Fågarp 6,
TjörnarpHärad: Tjärstads

Berättare:

Socken: O. Tjörnarp

Berättarens yrke:

Uppteckningsår: 1954

Född år i

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-5.

LW.F 73.
(Pristävl. i
Ystads Alle-
manna 14/11-53)

"Vår den nya tiden har till bygden!"
Skane författad av Olofsson

Berndt Blomqvist

Den sedan gammalt i ostörd struktur ha levererade bondeallmogen började väl grymma sig i vägen och efter sin mangländska tids rassasömn när det förändrades om enskifte på den stora landsbygden i början på 1800-talet. Efter att reda histeriskt tid ha bott tillsammans i lugor skulde gårdsmedlemmar utflyttas och därmed upplösas i de flesta fall även det gamla bysamhället mer och mer. Dock lever på sina håll de gamla bygslagen kvar, fast kanske mest som bevarandekare en gammal tradition. På Österlen finns det ålmönstane en bygslagssubstitution kvar där det vid en årlig fest väljs ålderman och överlämmandekare byghorn och drygt. På många håll finns det ju allmänningar kvar från den gamla byns tid och som nu räknas som byns gemensamma egendom.

Den nya tiden har inte kommit till bygden, på en gång som genom ett bollsleg det är mer än hundra år sedan den började så snävt kryta igenom och det är en procedur som fortsätter ännu och vår egen tid uppvisar ju stora mynter iha minst på det maskintekniska området, men de egentliga största förändringarna ligger omkring årtiendan vid sekelskifftet.

Om på 1800-talet var det bara ett fåtal av allmogens barn som undervisades i vägen bondgård av en gammal krekt eller liknande, men efter 1842-års folkskolestadga gick folkundervisningen raskt framåt.

Och när Göteborgshamnsbladet och Ystads Allehanda på slutet av 1800-talet började vinna intag hos allmogen på Österlen kunde man följa med dagshändeligheterna och utvecklingen utanför viltigt bidrag till att kryta isoleringen. För landboket blev det en stor för det när järnvägarna omkring sekelskifftet byggdes ut till Österlen och man fick lämna förfindelar

med ryttervändar. Det börja höras mera uppvisning på det skånska jordbruket men börja så snabbt använda kompostgödning och även odla rotskorlekar och då hade man stor nytta av järnvägarna och iske minst för personligt bruk hade landsbygden nu fått förbindelse med städerna. Nu började en del av befolkningen som kunde att flytta till de myllna städerna där pojkmän dragnit sig ner och där växte så smäning om handverk och annaindustri upp, svin delen för rokhagens del gällde att bygga någon ny skola eller dylikt förlades de gamla i närheten av stationen. Vad byggnadsskicket på landsbygden f lekräffar har den gamla ringbyggda hässverksgården ersatts med byggnader av modernare och ändamålenligare maträl. Iske minst härs inredningen i en bondgård har den nya tiden satt sin prägel, och kravet på bättre beväder på landsbygden förverkligas mer och mer. 1800-talets hantelningar och eldstäder utbyttes snart mot bättre spisar och under de sistna årtiondena har ju byan och den elektriska spisen blivit dom som mest användes på den österlenska landsbygden, och sekelskiftets sand och grannis pyntade salsgaller har kläddes med hängs eller hemvärda mattor.

Sedan telefonen och elektriskan med alla dess utnyttbara bekvämligheter dragits ut till bygden och genom vigräsenlets utbyggnad och sedan de moderna fortifikationsmedlen cykeln och senare åren bilen blivit mera tillgängliga har landsbygd och stadt fört närmare varandra.

När man under 1800-talets sista år genom uppstigning i befolkning skulle röka börja erörra luften, kunde man väl inta ana att det ett 50-tal år senare, genom flygets enorma utveckling, — för den österlenska bygden del — hela landbruket förutrat att haiga flyget i tjänst för bepudring och agrosbekämpning.

Den nya tiden har även satt sin prägel på
 "nöjeslivet". Det är inte längre på kyrkbacken vid
 lagdansen eller på hösttaggilen som de unga träffas
 även nöjeslivet har blivit industrialiseraså det har
 uppförts biografper och anlägts danslären så den "öster-
 ländska" lejden även i det avseendet bycks vara
 jämnställd med staden. Vår lantbrukskvinno
 för sambades, var det för att klippa fören placka
 giss eller i "bergeshusen" när är det arbetsförening-
 er och sygirkor som ersatt det. För nätt hushållens
 fotostentraljus och berättade sagor för barnen men
 där finns iste den ron och stillheten nu sedan
 radion kommit och övertagit underhållningen.

På inget annat har den nya tiden gjort ett
 mera markant intryck än på jordbruket som un-
 der det röda halvseklet gjort ett omväxlande upp-
 sving. Genom att man lärde sig dränera jorden
 och börja använda konstgödning och alla mera
 givande gröder framst sockerlekor och skaffade
 bättre tonande djurlesättningar förbättrades lant-
 mannens ekonomiska ställning avseenderänt.
 Slagen på logen byttrade snart och hästborrarna
 vandringsverk utbyttes efter hand mot bussar och
 ångtröskor. Där som för sags hela lag är man
 och frimor gå på fältet och hugga och binda
 såd dar började huggemaskiner skräverbindare och
 på de renaste åren sködetröskor gå fram och vad
 det har betytt som lättnad i arbetet icke minst
 för lantbrukshusen kan inte uppskattas, brak-
 torna har nu i stort sett övertagit hästarnas
 roll med mångdubbel arbetssperation. Genom
 flykten från landsbygden har det även på lant-
 brukets amråder blivit ett jakt som gjort att så
 mycket arbete som möjligt sköttes med maskiner.
 Under det lantmannen för endast något årtionde

sedan för till Kyrkans marknad för att realisera
att en bra tje eller handrävra reser han nu
till de stora lantbruksutställningarna och väljer
ut det modernaste i lantbruksmaskiner. Då början
av 1900-talet bildades också de flesta andels och
andra ekonomiska som allt bidrog till att stärka
lantmannens ekonomiska ställning. Här hällnings-
vällkagen som kom till på 1900-talet började nä
miningen att uppriätta lantbruksholm och snart
var det någon av de mest försiktigarna bonderna
som sånde sin son dit, varifrån han förlade nya
läromar på lantbrukets område med sig hem
till bygden, att det sedan på somliga gårdar
inte alltid i början var lätt för far och son att
komma överens om de nya läromar är förstå-
ligt de gamla heller än alltid på sitt.

Ja så har bygden utveckling fullständigt föranträdd
under det sista halvsektet en utveckling som
inte lyckas vara fullbeordrad utan ständigt fortsätter.

När det gamla rekreb gick mot sin grav
och man hörde myskhe om kallongen som abeg mot okyr.
Då kommer över landet en vind ifrån havet
som för nya idéer till byn.

Det börjat talas om att gå på lantbruksakademi
där man får läromar på många sätt.
Och därför en dag så reser bondens Ola
för att lära hur gården skulle skötas rätt.

När sonen efter kurserna beg avsked är den
av vilka han upptagit och lärtom fått.
Beröft han röka praktisera allt i sitt hem
och visa att han på lantbruksakademi gått.

Not nytta man ställer sig skeptiskt iblandning
mär det kämpfer mot hävdernas räd.

Gå blevet det ärever här i vår land
det var nästan lika på landsbygd som i stadt.

Med mistra fadren i början på ~~åren~~ åren ser mer
och det nya har han svårt att förstå.
Men blicken den ljusmar allt mer och mer
allt eftersom året får gå.

Sonat det nya med framgång sig sprider i byn
under årens växlands tider.

Och den äldras generationer får en ljusare syn
som ger ungdomen mod och hopp.

För repelkiflet alltid som minne få bli
på utvecklingsens genombrottstid.

Men nu mat ljusare tider viständigt få gå
genom åren jätt och id.

Innänt är

Bernard Bengtsson

Tigars 6 Tammarsq

KOLLEKTIVET
Institutionen för folklivsforskning
Lunds universitet